

CÍSAŘOVNA ALŽBĚTA.

Román od Viléma Boroše.

Ozývalo se hluché volání 'Eijen' (Ať žije), "S Bohem" a dobří sousedé a vesničané se slzami v očích se dívali, jak skvělý průvod svatební odjíždí, jak Julie Šarkadyova opouští vesnici, v níž jako chudá rolnice po kolik roků pracovala, síla, vzdělávala role.

Svatba konala se v blízkém okresním městě, v Margitě.

Celé město šlo se v kostele a před kostelem na tuto nezvyklou slavnost. Malý prostor chrámový byl přeplněn. Všecky svíčky v kostele hořely. Hlavní oltář byl ozdoben květinami. Kněz odšel se nejkrásnějším obřadem rouchem — vždyť nebylo zde všední věci, co se v kostele dělo.

Julie Šarkadyova stála před oltářem, epírajce se o rámě Štěpána Hajduka.

Z pod dlouhého závoje nevěstina zářila bílá tvář. Byla bílá a dojata. V co již více nevěstina, stalo se ptece. Štěpán Hajduk vedl ji ku oltáři. Stála se choti onoho muže, jež od dětských let milovala, kterého však osud neúprosně jí urval.

A teď znova stojí u něho! Místo jara podzim. Místo letního jasu podzimní červenky.

Juliano srdce bylo v tom okamžiku plno nevýslovné blaženosti. Hajduk se něžně usmíval. Jeho líce i oči mluvily, co cítil on sám v této vznešené a dojemné chvíli.

Na kůře ozval se slavnostní, měkce sladký hlas varhan. Zvonek u vchodu do sakristie zazvonil a kněz v slavnostním rouše vstoupil do kostela.

Stanul před snoubenci a požehnal sňatku Julie Šarkadyové a Štěpána Hajduka řečí ze srdce plynoucí a povznášející.

Po dojemné řeči knězově nezůstalo v chrámě ani jedině oko suché.

Přísaha odzněla se rtů snoubenců. Prstěny byly vyměněny — Julie byla chotí Štěpána Hajduka.

Bolesti z dob minulých, záplava útrap, vzdechy i slzy, vše bylo v té chvíli zapomenuto.

Julie plakala jako dítě, radostí a blahem, neboť srdce její bylo velmi, velmi přeplněno.

Na dvoře hotelu v Margitě byly prostřeny dlouhé řady stolů ke svatbě.

Svatební hosté záhy pokračovali v cestě do Debrecína, do domu novomanželů. Abrášeň doprovodili je do Debrecína. Zde konala se svatební slavnost s velkým leskem a přepychem.

Julie s chotěm zůstala trvale v Debrecínu. Žili, jak se slušelo na jejich stav; se všemi vynikajícími rodinami v městě byli v přátelských stycích a těšili se všestranné úctě a vážnosti.

Julie účastnila se práce v dobročinných spolcích a byla z ní taková baronka, že by nikdo nikdy o ní nefekl, že se narodila v pusté a že strávila mnoho let svého života u bravu.

V panských kruzích ji milovali, byli jí nakloněni — ale ne bez příčiny, neboť Julie byla vtělenou láskavostí a něžností.

A což teprve Hajdukovi synové! Ti teprve milovali svého "anděla strážce". Sotva se mohli dočkatí prázdnin, aby se mohli z vojenských škol dostatí domů, a doma zahrnovali svou druhou matku květinami a všemožnou pozorností — bylť jim skutečně vlastní matkou.

Julie nespomněla také ani na kněžnu Lukrecii. Objednala u dvorního zahrádníka v hlavním městě nádheru věnců a poslala ho na rakev Lukreciiu.

Hoši Hajdukovi teprve líbali s

vděčným srdcem ruce svého anděla strážce.

Život Hajdukův a Juliin ozáfen byl jarem podzimním.

Pozdě stali se svoji — ale láska, jež je spolu vázána, zůstala stejnou až do hrobu.

KAPITOLA 27.

Luccheni.

Péro se mně chvěje v ruce, když pekelné jméno toto píšu.

Ale musím napsati nenáviděné jméno vrahovo, protože jméno toto, na němž leží kletba národů, jest — bohužel — s životní historí veliké císařovny spojeno.

Kdo byl ten ničema? Plod hříšné lásky, nalezenec, člověk beze jména, bez rodičů!

Varaňa Malagria v Italii jest jeho domovskou obcí. Obyvatelstvo této obce při zprávě o vraždě vystrkovalo černé prapory a v chrámě na kolenou se kálo z brozně té potupy a hanby, že Luccheni v počestné té obci má právo domovské.

Dne 4. října 1874 nalezen na ulici a odevzdán do nalezence.

Když ho vybalili z hadříků, v nichž byl zamotan, našli mu na krku medailon, v němž byl umístěn obrázek svatého Vincence.

Hříšná matka, jež za dítě se styděl, na ulici ho pohodila, pustila ho do nejisté budoucnosti s obrázkem svatého Vincence.

V nalezinci byl dán ošetřovateli Lucii Bogiové. Tato ošetřovatelka prožila v životě svém jen samé sklamaní. Odřekouví se všech radostí světa, žila pouze svému povolání ošetřovatelky.

Nalezené dítě věrně ošetřovala, pečovala o ně, učila je modlití se a vychovávala je tak dlouho, pokud nešlo do školy.

Ale nalezenec byl již v dětských letech zlý. Ve škole, jak praví varanský obecní učitel, našli jednoho dne obraz ve velké třídě pověšený a italského krále představitel roztržený, rámec a sklo rozbité. Vyšetřováním vyšlo na jevo, že obraz i s rámcem zničil Luccheni.

Msta dítěte na králi! A proč? Protože se narodil špatným, zlým, v krvi jeho byl zárodek zla, jež zdědil po rodičích neznámých.

Když mu bylo deset let, uprchl svým dobrodincům, zmizel z Varany a v domovské obci slyšeli o něm opět jen tehdy, když měl nastoupiti službu vojenskou — a podruhé toho dne strašného, když poznal ho svět jako anarchistu a vraha císařovny Alžběty.

Kde a jak žil po celý ten čas, pokud ho povinnost vojenská domů nevolala, nelze zvědět. On sám se tím nechlebil. Mlčí.

Nedovede ani odpovědětí na otázku, kdo byl jeho otec nebo matka. "Jsem nalezencec," řekl vyšetřujícímu soudci.

Když učinil zadosť vojenské povinnosti, vstoupil do služeb k nepolskému knížeti Arragonovi.

Kníže bydlil tehdy v Parmě. Luccheni seznámil se v Parmě s anarchisty, kteří ve větech městech vlášských velice se rozmnožili.

Přepych, jež viděl v paláci knížete Arragonského, přímo urážel Luccheniho. Závistí pánu svému bohatství, blahobytu, nezávislému životu. A ptece se mu také dobře vedlo ve službě knížete. Byl komorníkem. Měl úplné zaopatření a dobrý plat.

Ale to mu nepostačovalo. Chtěl jmění, peníze, hodné peněz, bohatství. Nenáviděl každého, kdo měl bohatství.

Mladá sličná chotí knížete z Ar-

ragonu tázala se jednou svého pána: "Jsi s Lucchenim spokojen?"

"Je to nevlídný pro sebe uzavřený hoch," odpověděl kníže.

"Ale není divů! Nepoznal ani otce, ani matky. Vyrostl v nalezinci, po celý svůj život žil z milosti ostatních. Takoví lidé stávají se pak mrzuti, bručlaví, ba i hrubí. Jinak nemám na něho žádných stesků. Rozkazy mé plněná, až posud neměl jsem příčinu, bych mu něco mohl vytknouti."

"Dobře tedy," odpověděla kněžna. "Jsi-li ty s ním spokojen, tu nepoznala jsem asi toho nešťastníka dobře."

"Máš na něho stížnosti?"

"Nikoli. Jen jsem se ho vždy bála. Upírá na mne své veliké, temným žárem planoucí oči, jako by mne chtěl pohledem pohltnouti. Jakoby mne nenáviděl, jakoby se na mne hněval. Ale ty pravíš, milý muži, že to jest již jeho povahou. Nebudu se ho již tedy tak báti."

"Tys ho považovala za nebezpečného člověka?"

"Ano."

"Jen proto, že nevlídně vyhlíží?"

"Proto též. A protože se praví, že člověk, který má čisté svědomí, dívá se lidem směle do očí."

"A Luccheni?"

"Jen ho pozoruj. Nikdy se ti do očí ani nepodívá; když k němu mluvíš, obrací se pohled jeho nervosně na vše strany, jen na tebe se nepodívá."

"To jest pravda."

"A pak spozorovala jsem na něm i jinou věc. Budeš se smát, povím-li ti to."

"Činíš mne velice zvědavým, drahá paní. Neboť — abych se vyznal upřímně — já jsem posud nikdy toho člověka dobře nepozoroval, na vzdor tomu, že ho na cestách svých často běhu s sebou. Na takové věci ani nemám času a mám za to, že jsem k tomu neměl ani důvodu. Nuže, co jsi ještě spozorovala na Lucchenim?"

"Vyhýbá se ženám."

"Ahl! I to jsi spozorovala?" tázal se kníže s překvapením a usmál se.

"Vždyť jsem řekla předem, že se budeš tomu smát. Ale ženská povaha nese se již k tomu, že pozoruje muže, který na ni špatně působí."

"A kdo na ni dobře působí?"

"Arco, arco, ty bys ženám hned nadrobil. Ale nejsi v právu, ješto to právě jest největší chybou ženy, že muže, který se jí nejvíce líbí, nejméně pozoruje a charakter jeho nejméně zkouší, protože mu slepě důvěřuje."

"Paní kněžno, musím se před tvou moudrostí sklonit. Pravdu diš. Mně jsi také přlíš nepozorovala, nezkoumala, ale na první požádání dala jsi mně svou ruku."

"Ty ošklivý!" pravila kněžna a pleskla chotě svého vějřem do tváře.

"Nuže, poslyšme něco o nenávisli Luccheniho k ženám."

"Ani slova více, můj drahý. Luccheni jest Talián, a my neměli posud italského sluha, který by se s komornými nebo služkami našimi nezapadl do něžnějšího poměru. Ludvík Luccheni se jim vyhýbá a opravdu je nenávidí. Ke všemu má jen hrubosti pokud možno největší. Má komorné, Lole, fekl na příklad, že kdyby měl svobodu srdce svého obětovati některé ženě, musila by tato býti krásná, bohatá, lidem slavená."

"To není špatný vkus, ale mám za to, že Luccheni spokojí se s méně. Víš co? Dám si teď na něho i já pozor. Sluha hrubý a nepřítel žen! Hahaha! A kdybys měla na něho jakoukoli stížnost, propustím ho hned."

"Ne, ne, proč by přicházel o chléb, jsi-li ty s ním spokojen. Dnes ráno též, když šel skrze pokoj, hrozně se na mne díval."

Bála jsem se ho a proto jsem s tebou o něm mluvila."

"A teď již se ho nebojíš?"

"Pravil jsi, že jest nešťasten. A mezi nešťastným a špatným jest veliký rozdíl."

Po tomto rozhovoru počal Arragon sluha svého více pozorovati. Především vypátral, s kým se stýká.

Nejlepší přítel Luccheni ovým byl mladý kameník, jehož jméno bylo Michiels. S tím choťil do hostinců, s tím se bavil; ostatním služebnictvem knížecím pohrdal a jen tehdy s některým z nich promluvil, když musil.

Kníže vyptal se přímo policejní ho ředitele, kdo jest otec Michiels.

"Šilenec!" odpověděl policejní ředitel. "Přiznává se k zásadám anarchického, ale v Parmě, bohudík, nenalézá stoupců. Sluha vaší výsosti, Luccheni, se s ním přátelí, ale my, policie, pozorujeme oba ty muže velmi ostražitě. Máme za to, že v společenském řádu světovém velikou škodu nezpůsobí."

"Michiels jest tedy střeštěnec?"

"Ano, něco takového."

"Nuže, nedopustím tedy, aby můj sluha se s ním nadále stýkal. Dám si pozor, vyslechnu jednou jejich hovor a přistihnu-li sluha mého při činnu, propustím ho. Kam pak chodívají spolu?"

"Do Golenty."

"Což to je osteria?"

"Ano. Za městem, ve staré vinici jest hostinec Golenta. Jest navštěvována většinou vlášskými sochaři a kamenáky."

"Bylo by možno vyslechnouti je tam?"

"Mně ano, ale vaší výsosti ne."

"Proč?"

"Protože byste mohli dostati se mezi ně jen v přestrojení, a váš sluha není toho hoden, aby vaše výsost pro něho se přestrojovala."

"Pravdu diš, pane řediteli. K vůli sluhoj se nepřestrojím snad za kameníka. Ale chcete-li mně ptece prokázatí nějakou laskavost, vyslechněte jejich rozhovor. Neřad bych ho bezdůvodně třebas propustil; rád bych poznal jeho duši."

"S největší radostí, výsosti."

"A pak mně oznamte, co jste slyšel."

"Mohl bych vám to říci již napřed, výsosti."

"Nuže?"

"Budou s černou nenávisť láti na všecken společenský řád a smrt posílají na všecky bohaté."

"Můj Luccheni též?"

"Ano, též."

"Slyšel jste ho již mluviti?"

"Nejednou."

"A nepohrozil jste mu."

"Považuji ho za střeštěného šílenca, který není nebezpečný, pokud mluví."

"To je klamný názor, pane řediteli. Jednati teprve tehdy, až Luccheni snad něco provede, bude již pozdě."

"Ten neprovede nikdy nic. — Aspoň v našem městě ne. Za to vám ručím."

"A o více se nestaráte?"

"To bych se zbláznil. Necht' se jiná města a státy samy starají o svůj mír a o své povinnosti. Já bdím jenom nad Parmou."

"To jest špatná politika, avšak přes to jste v pravdě. Každý ať se stará o své bolesti. Nuže — půjdete se podívat do Golenty?"

"Zajisté."

"Budu očekávati vaše zprávy. Jsem velice zvědav, komu poskytnete vlastní dobrodiní."

Policejní náčelník věděl na hodinu, kdy se Michiels setká v Golentě s Lucchenim. Přestrojil se za kameníka a vsmířil se mezi ostatní hosty v osterii.

Luccheni byl již tady. Pil červené víno a chroustal pražené oříšky liskové. Přítel jeho žertoval s dcerou hospodského. Objímal jí, hladil jí, říká jí krásná slova.

"Ale, ale, k čemu to!" volal Luccheni na svého soudruha.

"Lidé našeho druhu neumějí se nikdy se ženami přátelít."

"Ale — vy jste choulolistivý!" obořila se na něho sličná Vláška. "Snad se nepřipravujete na kazatele, že jste tak nedůtklivý?"

Luccheni neodpověděl. Pohlédl jen opovrhlivě na veselou, rážolice dívku.

"Elvíro, jdi a přines mně víno!" zvolal Michiels. "Neposlouchej toho morouša."

"Vždyť ho ani neposloucháš. Kdo by dbal takového tvrdého člověka, který nemá ani srdce!" pravila dívka a otočivši se na podpatku, odběhla.

Když oba soudruzi osaměli, řekl Michiels svému příteli: "Ty výře, což myslíš, že z lásky objímám a láskuji s dcerou hospodského? Nevěť takovým pošetilostem! Vyznavači anarchismu musí zůstatí svobodni, pokud idea jejich nedospěje k vítězství. Život náš není nikdy jistý. Láska činí zbabělým a lehkověrným člověka, který hraje o svůj život. Siza dívky nebo ženy dovede zdržeti zamilovaného muže i od nejrozhodnějšího činu. Láskuji s Elvírou, abych jí ukonejšil, upokojil. Chci na ní ne lásku, ale — peníze. Měl bych jít do Paříže. Tam jsou odvážní soudruzi. Ravachal, který připravuje pumu proti dnešnému pořádku. Caserio, který s dýkou v ruce, naplňuje nejděvlejší rozvášnost, chystá se na presidenta republiky. Je tam též Vailant, který již vzkázal předsedovi francouzské sněmovny, že mu položí na stůl ve sněmovně pumu. A mezi vůdci jest také Angiolito, který se připravuje k tomu, aby ve Španělsku zavedl mezi hidalgos pořádek. To jsou vesměs soudruzi, od nichž můžeme se učiti, s nimiž můžeme ideje své přivést k vítězství; italská vláda však pronásleduje je jako dravou zvěř! Nuže, a k těm bych se rád odebral, rád bych vzal i tebe do Paříže s sebou, ale ne abychom tam strádali, nýbrž žili v blahobytu, v pohodlí, třebas jen kamenickou halenou se odvali... Rozumíš již? Váš již, proč láskuji s Elvírou?"

"Již vím," odpověděl Luccheni nadměru vážně. "Dobře činíš a já více nebudu ti vyčítati. Děvče s penězi jest nám jen proto, bychom je o peníze připravili. Já si také něco takového naleznu..."

"Milenuku, příteli, milenuku!"

"Já nepovažuji ji za takovou."

"Však ty bys ani nemusil daleko choditi."

"Víš o někom?"

"Luccheni — což jsi ztratil rozum?" zvolal Michiels poubořeně.

"Nu, co to?"

"Pamatuješ se, co jsi mi fekl minule?"

"Již nevím."

"Že závidíš knížeti Arragonskému, svému pánovi..."

"Ab, tak! Ano! Závidím mu všechno jeho bohatství."

"A víc nic?"

"Nemluvme o tom! Já bych potřeboval také takovou dcerku, jako je Elvíra. Musí mítí peníze. Takovou znič člověk bez včítek svědomí."

Michiels dal se do smíchu.

"Hromado masa, hodná rány z dělal" vybíral Michiels slova. "Ty mluvíš také o svědomí? Tak tedy se ujímá u tebe moje poučování? Měj se na pozor, sice ti vrazím do hlavy tuto lahev vína, až se svalíš rázem se stolice. Každna Arragonská má mnoho peněz, mnoho diamantů, na ní řádeje bohatství. A to moci, hrubě, násilím, až jen kníže Arragonský vydá se na sopku neapolskou. Ujířují tě, že útok přivede tě k cíli. Každna ráda se vykoupí penězi. Jenom odvahy, smělosti, rozvahy, rozhodnosti."

Luccheni sklopil hlavu na prsa a zasmušle pohlédl před sebe.

Fok-abovad.